

Oppdragsgiver: Helgeland Kraft, LAD OPP

Kontaktperson: Torkil Nersund, tel.90216538, e-post: torkil.nersund@helgelandkraft.no

Saksbehandler Helgeland Museum: John Erik Lind, bygningsvernleder , tel. 99791643, e-post: joer@helmus.no

Rapport dato: 21.06.2024

Gammelbutikken på Storforshei

- Vurdering av innvendig tilstand av konstruksjon og detaljer

Denne rapporten må leses som tillegg til tidligere rapport datert 22.4.24

Adresse: Malmgata 35, 8630 Storforsheia, Rana kommune.

Befaring 07.05.2024, til stede:

- John Erik Lind, Helgeland Museum, avd. Bygningsvern
- Øyvind Sneffjellå, Helgeland Museum, avd. Rana
- Robin Gustaf Søderkvist, Tanken Arkitekter

Bakgrunn for vurdering

Helgeland Museum, avd. bygningsvern har blitt forespurt om å gjøre en kulturminnefaglig vurdering av bygningene og området. Det har vært gjennomført en befaring og levert en rapport fra oss datert 22.4.24.

Denne befarings ble gjennomført i vinter, og det var ikke mulig å komme seg inn i hovedhuset på daværende tidspunkt. Det har vært et ønske fra HK og Rana kommune om å også gjøre en innvendig befaring og vurdering. Teknisk tilstand er tidligere beskrevet i rapport utført av Helgeland Byggekontroll 23.10.23

Ellers har LAD OPP engasjert TANKEN Arkitekter for å undersøke om det er deler av byggene som kan flyttes og gjenbrukes for å ivareta historien til stedet og formidle den til besøkende av ladestasjonen.

Helgeland Kraft ønsker en undersøkelse av Helgeland Museum for å vurdere den kulturhistoriske verdien og muligheter for sikring av kulturarven og eventuell gjenbruk av elementer. Kulturhistorisk verdi er beskrevet i tidligere rapport, mens denne rapporten er et forsøk på å beskrive noen utvalgte bygningselementer som vurderes som særlig viktige og aktuelle å gjenbruke for å ivareta noe av bygningenes historie dersom bygningene ikke bevares slik de står.

For å ivareta og formidle kulturhistorien på en god måte på området bør Helgeland Museum avd. Rana involveres.

Bygningene er oppført i verneplan for Rana kommune (sist revidert i 2002, men ikke SEFRAK-registrert).

Hovedbygning innvendig

Den eldste delen av bygningen som ble flyttet rundt år 1900 består av 3" x 11" tømring som ut fra innvendig befaring ser ut til å være i forholdsvis god tilstand. Bygningen har store setningsskader, men det kan se ut som selve laftet har taklet dette godt. Areal på denne delen av bygget er ca. 50m² (5 x 10m). Den ene røstveggen er sannsynligvis fjernet da det på et tidspunkt ble behov for et større butikklokale. Tømringen er sannsynligvis produsert på ei rammesag og har «knekte» hjørner på rundt 10mm. Tømringen kan ses på som et eksempel på tidlig «standardisering og masseproduksjon av moduler» som er egnet til fleksible løsninger og tilpasninger. Det vil også være mulig å få saget tilsvarende elementer i dag dersom det skulle være ønskelig å komplettere og/eller gjenskape tidligere røstvegg.

Tømringen er sammenføyd med en type sinklaft i hjørnene, og det er dimlinger som holder sammen stukkene sideveis. Denne type laft er i utg. pkt. utviklet for at yttervegger skal kles med kledning. Sinklaftede hjørner krever lite behov for utforing, og det vil normalt ikke være behov for hjørnekasser.

Langveggene er avstivet med strekkfisker(klaver) og sammenføyd med gjennomgangsbolter gjennom jernplater som har ovale hull for at tømmeret skal kunne sige ved tørking.

Dører og vinduer

Noen av de innvendige vinduene er i
forholdsvis god stand og har spesiell
sprossedeling.

Innerdører er stort sett nokså ordinære fyllingsdører i heltre.
Disse er av god kvalitet og er gjenbrukbare hvis behov.

Det kan se ut som at det er eksempler på originale vinduskarmer i yttervegg. Disse kan muligens restaureres, evt. brukes som referanse dersom det er behov for å lage tilsvarende kopier.

Oppsummering

Det oppleves som risikofylt å ferdes innvendig i bygningen, og det er ikke gjort omfattende undersøkelser. Innvendig framstår gammel del av butikken i stor grad som autentisk i forhold til kledning vegger og tak, selv om mye er preget av fuktskader. En del av tidligere butikkinnredning er fortsatt i bygget. Ellers kan det se ut som noe av rominndeling er endret over tid og sannsynligvis tilpasset utvidelser og endrede behov.

Anbefalinger om ivaretagelse av utvalgte bygningsselementer

Dersom bygningene ikke bevares slik de står, anbefales det at tømmerkassen, som er det opprinnelige bygget fra Nerheia, demonteres og gjenbrukes, og da fortrinnsvis på nærliggende tomt. Det er en del av historisk byggeskikk at tømmerkasser/hus flyttes og gjenbrukes ved bruksendringer, samfunnsutvikling osv. Mange tømmerkasser er blitt flyttet både to tre ganger, og denne tømmerkassen har intakt merking (A1, A2 osv.) på stakkene siden forrige flytting rundt år 1900.

Tømmerkassen har et areal på rundt 50 m² og en høyde raft på rundt 3,5m som kan være en aktuell størrelse for reetablering innenfor en realistisk økonomisk ramme. Det er også en type tømring som er godt egnet for ny bruk og tilpasning. Tømmeret er side- og toppskjært og har faste dimensjoner. Dette gjør at arbeid med evt. demontering og remontering kan utføres av håndverkere uten stor kompetanse innenfor tradisjonshåndverk. Dersom behov for nye vegger/konstruksjoner, anbefales det å få saget tilsvarende dimensjoner eller gjenbruke bindingsverk fra bygningsmassen.

Dersom reetablering på nærliggende tomt, anbefales det at retning møne blir i forhold til himmelretning nord-sør som i dag. Det anbefales også å beholde dagens takvinkel og, hvis mulig, gjenbruke deler av eksisterende taksperrer. *Evt. taktekking bør vurderes nærmere, men torv, skifer, asfaltpapp eller bølgeblikk er aktuelle alternativer.*

En del innvendig panel er i gjenbrukbar stand.

En del innvendige dører og vinduer er i god stand og kan og bør gjenbrukes.